

PARTSGEMENSAMT
FORUM

PARTSGEMENSAMT FORUM 2013

En dialog för att utveckla civilsamhällets villkor

Innehåll

4 Innehåll

4 Frågor som behandlats

5 Möte 1 – Tema: Demokrati och röstbärrroll

- 5 Utvecklingsområden
- 6 Förslag och idéer om förbättringar
- 7 Vad är på gång?

8 Möte 2 – Tema: Civilsamhällets särart och kvalitet

- 8 Utvecklingsområden
- 9 Förslag och idéer om förbättringar
- 10 Vad är på gång?

11 Möte 3 – Tema: Dialog och jämbördighet

- 11 Utvecklingsområden
- 12 Förslag och idéer om förbättringar
- 13 Vad är på gång?

14 Möte 4 – Tema: Civilsamhällets kunskap

- 14 Utvecklingsområden
- 15 Förslag och idéer om förbättringar
- 16 Vad är på gång?

17 Forumets utveckling

- 17 Arbetsformer och agenda
- 17 Representationen i forumet

18 Dialogens resultat

- 19 Dialog 2014

20 Fakta om Partgemensamt forum 2013

Förord

År 2010 beslutade riksdagen om propositionen En politik för det civila samhället (prop. 2009/10:55). I den slogs det fast att ett så kallat partsgemensamt forum borde inrättas för en kontinuerlig dialog mellan regeringen och det civila samhällets organisationer.¹ Syftet skulle vara att föra dialog och samråda kring generella frågor om det civila samhällets villkor, möjligheter och utveckling. Det civila samhällets roll i demokratin och dess betydelse för människors delaktighet i demokratin skulle stå i fokus.

Nu har samtal förts i det partsgemensamma forumet sedan mars år 2010. Dialogen inom Partsgemensamt forum bygger på jämbördighet där båda parter kan ta initiativet. Syftet med forumet är inte att fatta gemensamma beslut eller att sluta överenskommelser. I Partsgemensamt forum förs en bred dialog där parterna utbyter erfarenheter och synpunkter med varandra för att följa upp och utveckla politiken för det civila samhället. I forumet diskuteras också de uppföljningar av politikens mål och organisationernas villkor som bland annat regeringen gör.

Under 2013 representerades det civila samhället av sexton organisationer och regeringen av tjänstemän från Utbildningsdepartementet, Kulturdepartementet och Näringsdepartementet. Även representanter från Sveriges Kommuner och Landsting har varit inbjudna till mötena. Under året har forumet träffats fem gånger och diskuterat utvalda teman.

Det här är andra året i rad som vi sammanfattar erfarenheterna från dialogen i en skrift. Den första *Partsgemensamt forum 2012 – Dialog om det civila samhället*, går att ladda ned på Ungdomsstyrelsens webbplats. Skriften har tagits fram av en arbetsgrupp inom Partsgemensamt forum med hjälp av ett kansli på Ungdomsstyrelsen. Ungdomsstyrelsen är den myndighet som har i uppdrag att stödja regeringen i arbetet med politiken för det civila samhället.

Vi hoppas att skriften ska vara ett stöd för den fortsatta dialogen i Partsgemensamt forum och att de förslag och idéer som presenteras här kan inspirera andra. Inte minst är förhoppningen att förslagen kan bidra till att utveckla politiken och villkoren för det civila samhället.

Raymond Svensson,
ordförande i Partsgemensamt Forum 2013

Innehåll

Den här skriften sammanfattar de möten som har genomförts under 2013. Samtalen bygger vidare på erfarenheterna från föregående år. Under året som gått har diskussionerna gått från att handla om angelägna frågor och utmaningar till att handla alltmer om att utforska möjliga lösningar.

Skriften är strukturerad utifrån årets mötes-teman, som forumet beslutat om. Varje tema sammanfattas först. Sedan beskrivs några av de utmaningar eller utvecklingsområden som identifierats. Det är områden som representanter i forumet menar behöver hanteras för att politiken ska kunna utvecklas och villkoren för det civila samhället förbättras. Därefter summeras förslag och idéer som väckts på mötet. Först och främst har förslagen handlat om möjliga tillvägagångssätt för politikens genomförande. Dessutom har de pekat på vilket handlingsutrymme som civilsamhällets organisationer har för att kunna förändra sina egna villkor.

Intill sammanfattningen av varje dialogtema finns några konkreta exempel på vad som sker vid sidan av Partsgemensamt forum kopplat till det som diskuterats. Det kan handla om exempel från befintlig verksamhet, pågående processer eller olika initiativ som tagits från båda parter. I vissa fall möjligen som ett resultat av dialogen i forumet. De personer som uttalar sig var alla representanter i forumet år 2013. De företräder antingen en organisation eller ett departement. Sist i skriften finns en närmare beskrivning av hur arbetet i Partsgemensamt forum varit utformat under året och hur deltagare ser på forumets utveckling.

Frågor som behandlats

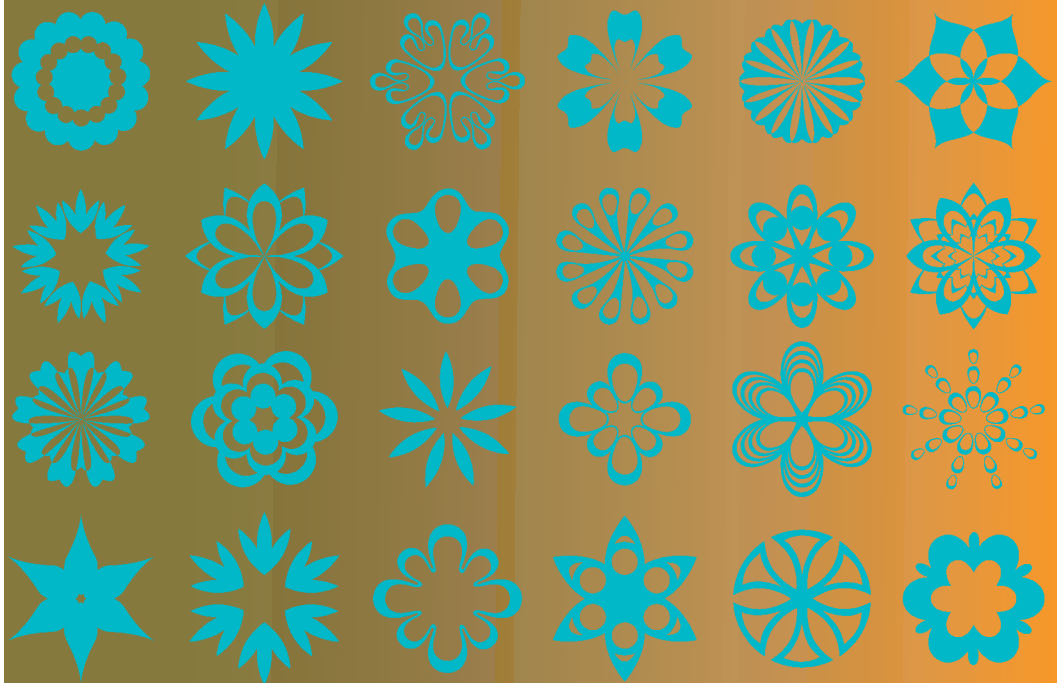
Översikt över teman 2012–2013

2012

- Civila samhällets möjligheter att utföra välfärdstjänster
- Organisationers oberoende och självständighet
- Civila samhällets ekonomi: offentlig finansiering, skatter och avdrag samt arbetsgivarfrågor
- Civila samhällets betydelse för delaktighet och mångfald i samhällslivet
- Behovet av ökad kunskap om det civila samhällets villkor och dess betydelse för samhället
- Politiken för det civila samhället: hur ska den genomföras och följas upp?

2013

- Demokrati, nya former av engagemang och civilsamhällets roll som röstbärare
- Civila samhällets särart och kvalitet, idéburet företagande samt administrativa krav
- Former för dialog och samråd samt jämbördighet
- Civilsamhällets kunskap och samverkan med den offentliga sektorn.

MÖTE 1 Tema: Demokrati och röstbärrroll

Ideella organisationer betraktas som en viktig del av demokratin. Människor går samman och organiserar sig för att uttrycka åsikter och påverka. Under 2012 diskuterade forumet hur det civila samhällets organisationer och staten kunde sänka trösklarna för delaktighet i förenings- och samhällslivet för dem som står utanför. Även under 2013 diskuterades hur fler kan involveras i föreningslivet. Den här gången stod medlemskap och former för organisering i fokus.

Utvecklingsområden

I dag upplever många organisationer ett sjunkande medlemsantal. Samtidigt utmanas de traditionella organisationsformer som under lång tid har präglat svenskt föreningsliv och som påverkat exempelvis föreningsdemokratiformer och hur politiken stöd är utformat. Engagemanget kanaliseras på nya sätt och det är inte säkert att de som idag är aktiva i en organisation också vill bli medlemmar i den. Traditionellt innebär

medlemskap också en röst och en möjlighet att påverka och lära sig hur demokrati kan fungera. Det kräver ofta ett mer långsiktigt engagemang. Flera organisationer vittnar också om att det kan finnas höga trösklar in i en organisation med normer för vilka som passar in och som gör att alla inte känner sig välkomna.

Forumets representanter var överens om att det är en gemensam utmaning för civilsamhället och staten att skapa förutsättningar för att organisationerna ska få nya medlemmar. De behöver balansera öppenhet för nya former av engagemang och delaktighet mot ambitionen att behålla civilsamhällets klassiska funktion som en demokratiskola och röstbärrare. Dialogen visade att flera organisationer redan idag har tagit intressanta initiativ för att möta utvecklingen, exempelvis genom att skapa nya former av demokratiska processer. Mer behöver dock göras och det offentliga kan agera för att underlätta arbetet.

Förslag och idéer om förbättringar

Det här kan politiken arbeta vidare med:

- Att stärka organisationsbidragen, som går till organisationernas basverksamhet, i enlighet med intentionen i politiken för det civila samhället. Det stödjer organisationernas grundläggande uppdrag som är att engagera medborgare och bidra till demokratin.

- Det finns bidrag som fördelas mellan alltför organisationer trots att regeringens anslag inte har ökat. Även om det är positivt att nya organisationer har kunnat få stöd innebär det samtidigt att grundstödet till organisationerna riskerar att urholkas över tid. Det kan försvaga organisationernas röst. Det här är angeläget att bevaka.

- I dag fördelas flera bidrag med hänsyn till hur många medlemmar en organisation har och i vilken ålder medlemmarna är. Att istället prioritera syftet eller omfattningen på verksamheten skulle kunna sätta engagemang i centrum. På så sätt skulle även andra aktiva, till exempel deltagare i informella grupper, volontärer och människor som av olika skäl inte vill registreras som medlemmar i en organisation kunna vara med. Det skulle särskilt gagna unga som oftare än andra tenderar att engagera sig på nya sätt.

- Idag behöver organisationer vara en juridisk person² för att kunna få bidrag. Det är ett hinder för nätverk och grupper som inte är juridiska personer. Frågan är om det går att skapa utrymme för större flexibilitet, samtidigt som kontrollen och legitimiteten för systemet bevaras? Inspiration skulle kunna hämtas från bidragssystem som till exempel En Snabb Slant,³ som bland annat finns i Stockholm och Kristianstad.

- Offentliga lokaler som finns skulle kunna samutnyttjas mer för att underlätta organisering och engagemang. Lokaler som skolor, kulturhus och fritidsgårdar skulle få utnyttjas av civilsamhället oftare än idag.

Det här kan civilsamhällets organisationer arbeta vidare med:

- Det är viktigt att undvika stuprör mellan organisationer. Olika typer av organisationer kan bli bättre på att öppna gamla strukturer och skapa gemensamma plattformar för att kanalisera nya typer av engagemang. De kan exempelvis utnyttja varandras lokaler och resurser.

- Organisationerna skulle kunna göra normkritiska analyser för att upptäcka om det finns interna normer som bidrar till att exkludera individer som inte ingår i normen. Det kan exempelvis handla om att se över arbetsformer och hur rekryteringen av nya medlemmar går till.

- För att kanalisera människors engagemang kan etablerade organisationer fungera som faddrar åt mer informella grupper och nätverk. På det sättet kan traditionella organisationer erbjuda former för friare grupper att arbeta inom organiserade ramar. Det skulle dessutom kunna vara ett sätt att nå nya medlemmar.

- Volontärer och andra ideella engagerar sig ofta i en organisation genom att ta på sig ett begränsat uppdrag eller delta i aktiviteter. Organisationerna kan bli bättre på att aktivt uppmuntra dem att bli medlemmar, vilket skulle ge dem större möjligheter att påverka organisationen.

Det här är ett gemensamt ansvar:

- Synen på den interna demokratin inom organisationerna behöver förnyas. Organisationerna kan behöva se över sina besluts- och mötesformer för att inkludera nya grupper. Samtidigt kan det offentliga verka för att kraven vid bidragsgivning på organisationers demokratiska struktur inte bidrar till en omotiverad likriktning av olika interna demokratiformer.

- Offentlig sektor kan bli bättre på att fånga upp ungdomars önskemål och dela med sig av kunskap till det civila samhället om vilka möjligheter som finns att stödja unga. Det civila samhällets organisationer behöver i sin tur använda den kunskapen och öppna sina verksamheter för nya grupper. Samverkan mellan det offentliga och civila samhällets organisationer kan bli bättre på olika nivåer.

Vad är på gång?

En del organisationer som är med i forumet betonar att Partsgemensamt forum och liknande initiativ som redan finns är bra utgångspunkter för att skapa ytterligare gemensamma plattformar som behövs för att inkludera fler i föreningslivet. Det finns mycket att lära av varandra från demokratiarbete som redan pågår i sektorn. Det finns organisationer som har erfarenheter av att granska sin verksamhet normkritiskt. Andra har hittat former för att stödja informella gruppers engagemang, inte minst på landsbygden. Det finns även exempel på hur man utvecklat interna demokratiska arbetsformer som engagerar fler.

En organisation som är med i Partsgemensamt forum är Hyresgästföreningen. De har valt att arbeta med demokratiska processer på olika plan:

- Vi försöker urskilja vilka frågor man kan ta beslut om på plats i ett bostadsområde genom en form av direktdemokrati. Då får hyresgästerna ett kvitto på att förändringar är möjliga och att vi och bostadsbolaget menar allvar med boinflytandearbetet. I frågor som kräver en större kunskap för att kunna fatta beslut, till exempel vid hyresförhandlingar, är det våra förtroendevalda medlemmar som fattar beslut. Där använder vi alltså den representativa demokratin som medel, säger Silla Odhnoff på Hyresgästföreningen.

På Regeringskansliet pågår också arbete som är kopplat till demokratifrågor. De arbetar nu med en ny ungdomspolitisk proposition som mer än tidigare fokuserar på att stärka ungas röst i samhället och som tar upp vikten av att civilsamhället har inflytande. Jeanna Andreen på Kulturdepartementet berättar att en fråga som diskuteras på Regeringskansliet är vilka satsningar som kan göras för att utveckla metoder för att fånga upp människors engagemang. Hon ger ett exempel på en metod som prövats under några år:

- Stöd till verksamheter med så kallade engagemangsguider är en sådan satsning. Guiderna ska vara en brygga mellan det civila samhällets organisationer och människor i lokalsamhället som själva inte sökt sig till föreningslivet.

MÖTE 2 Tema: Civilsamhällets särart och kvalitet

Ett område som företrädare för Regeringskansliet och civilsamhällets organisationer i Partsgemensamt forum identifierade som viktigt att diskutera under 2012 var hur de organisationer som vill det, ska kunna utföra välfärdstjänster på uppdrag av det offentliga. Under 2013 har diskussionen fortsatt och vidgats till att också handla om problem som många organisationer upplever med en ökad marknadsorientering i samhället.

Flera organisationer menar att offentliga myndigheters relation till det civila samhället alltmer har kommit att präglas av mål- och resultatstyrning eller konkurrensutsättning. Hur det påverkar organisationers administrativa börda och synen på ideella organisationers särart och kvalitet i förhållande till privata företag var föremål för engagerade samtal.

Utvecklingsområden

De idéburna organisationerna upplever ofta att de har svårt att hävda sig medan privata företag får fördelar, vilket de menar beror på hur lagen om offentlig upphandling (LOU) och lagen om valfrihet (LOV) är utformad och tillämpas. De idéburna aktörerna är till exempel ofta små och

har begränsad juridisk kompetens eller otillräckliga administrativa resurser i jämförelse med företag. Statliga och kommunala aktörer vågar sällan pröva alternativ till traditionella upphandlingar och det är svårt för civilsamhällets organisationer att dra fördel av de särskilda kvaliteter som idéburna sektor skulle kunna erbjuda. Utvecklingen av den önskade mångfalden av idéburna utförare inom välfärden går långsamt.

Det har även funnits andra tillfällen när civilsamhällets organisationer upplever att de har likställts med företag i kontakten med myndigheter. Ibland tycks myndigheterna ha svårt att se när och hur idéburna aktörer bör särbehandlas. Samtidigt förekommer det också att aktörer inom civilsamhället själva bidrar till marknadstänkandet, till exempel genom att tala om sina medlemmar som kunder eller om sin verksamhet på ett sätt som liknar företagens. Organisationer upplever dessutom en tendens hos myndigheter till managementlogik och målstyrning. Det gör att organisationerna lägger mer tid på att försöka mäta och redovisa resultat och mindre tid på verksamhetens innehåll.

Förslag och idéer om förbättringar

Det här kan politiken arbeta vidare med:

- För att målet med ökad mångfald bland idéburna utförare ska nås är det viktigt att politiker och tjänstemän som upphandlar olika former av välfärdstjänster får en ökad kunskap om olika kvalitetsaspekter och om alternativ till upphandling.
- Myndigheter som gör upphandlingar behöver se till att fler kriterier än bara det lägsta priset styr upphandlingen. En åtgärd som föreslogs var att upphandla bästa kvalitet till ett fast pris.
- Myndigheter behöver mer kunskap om hur den idéburna sektorns organisationsformer och verksamhetsidéer skiljer sig från marknadens logik. Det fanns också önskemål om att kunskaperna samordnas mellan departementen så att de får en gemensam bild.
- I regeringen proposition *En politik för det civila samhället* (prop. 2009/10:55) står det att det civila samhället har en särart och det är angeläget att det också återspeglas i lagstiftningen.
- Nya skattelösningar som underlättar för organisationer som vill dela resurser och tjänster med varandra skulle kunna lätta deras administrativa börda. Ett konkret förslag är att göra föreningsnära tjänster momsfria i de fall då tjänsterna erbjuds av en annan ideell aktör. Exempel på föreningsnära administration skulle kunna vara statsbidragsadministration, årsbokslut och medlemsadministration.

Det här kan civilsamhällets

organisationer arbeta vidare med:

- Det civila samhällets organisationer kan bli bättre på att förklara vad idéburen verksamhet är och informera om vad deras särart innebär. De behöver kunna beskriva sina resurser både kvalitativt och kvantitativt. Ofta har organisationerna en unik kompetens som är värd att lyftas fram. Det kan till exempel handla om att medlemmar har efterfrågad språk- eller kulturkompetens och om annat som värdesätts av målgrupperna.
- En rekommendation är att organisationer utvecklar egna kvalitetsuppföljningssystem inom exempelvis vården och omsorgen, i likhet med hur hyresgäströrelsen granskar hyresvärdar. På så vis kan man fortsätta att vara en röst som pekar på brister och ställer krav.
- Civilsamhällets organisationer kan behöva slå vakt om sin egen demokratiska grund och inte anpassa sig alltför mycket till marknadsorienteringen i samhället.

Det här är ett gemensamt ansvar:

- Ett förhållningsätt där parterna visar förståelse för varandras verklighetsbeskrivningar är nödvändigt för utveckling på det här området.
- En väg framåt kan vara att bättre ta tillvara på möjligheten att använda sig av det som kallas för co-production. Det är ett förhållningsätt där brukare och patienter ses som medskapare istället för kunder. Det här är något som Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) arbetar med för att utveckla kvalitetsarbetet och åstadkomma en mer träffsäker behandling.
- Att utveckla kvalitetsindikatorer som beskriver idéburen verksamhet och dess särart är en gemensam uppgift för båda parter. Då behöver även mer kvalitativa beskrivningar få utrymme.

Vad är på gång?

Forumets båda parter konstaterar att mycket återstår att göra för att bättre ta till vara civilsamhällets kvalitet och särart. Men samtidigt noteras att en hel del saker är på gång redan nu. De problem som kommer av att organisationer ibland likställs med företag har lyfts i media under 2013. *Sluta behandla ideella föreningar som företag* skrev ledare för sju ideella organisationer i en gemensam debattartikel i Dagens Nyheter. Texten var bland annat ett resultat av att olika organisationer identifierat att de hade gemensamma erfarenheter genom möten i Partsgemensamt forum.

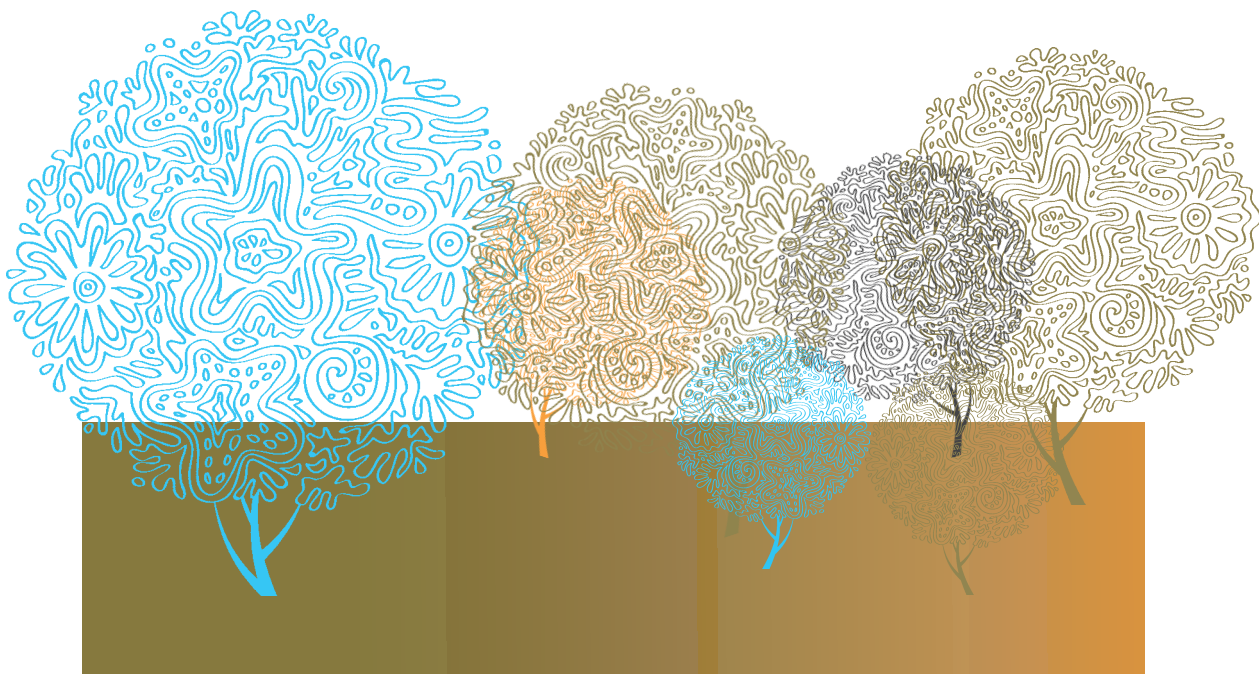
Riksidrottsförbundet (RF) hör till en av de organisationer som var med och skrev artikeln och som försöker påverka beslutsfattare och myndigheter när det gäller den här frågan. Resultatet av kontakterna varierar, säger Mattias Hjelmberg som representerar RF i forumet. Han berättar också om RF:s interna arbete med utmaningarna:

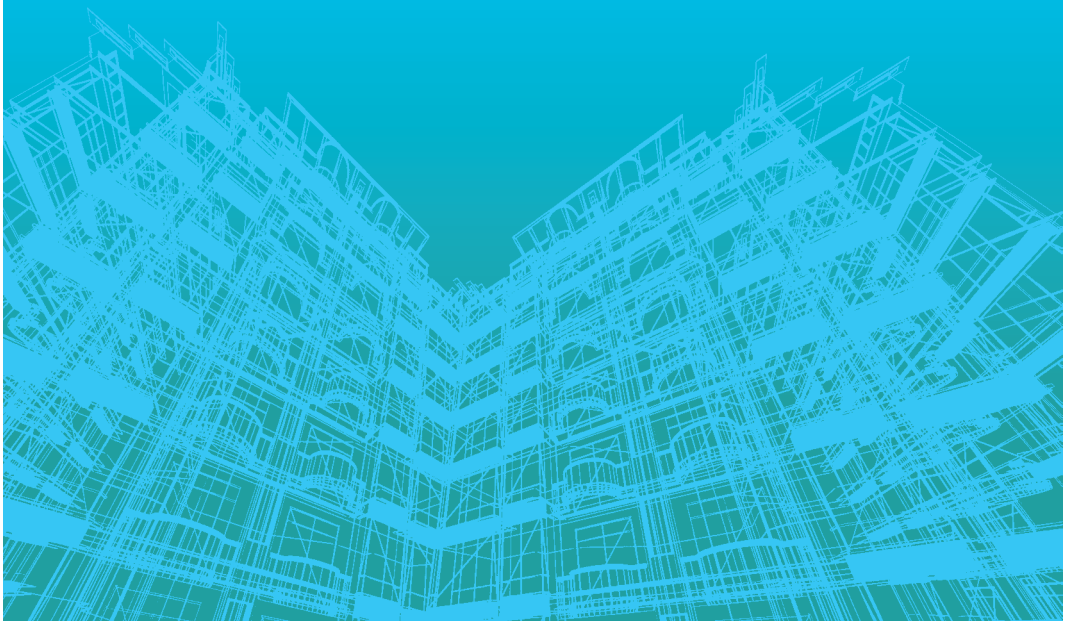
- Riksidrottsförbundets årsmöte har beslutat om ett strategiarbete om hur idrottsrörelsen ska forma sin verksamhet i framtiden. Professionalisering och marknadsorientering är viktiga frågor.

Vi måste se över verksamhetens innehåll för att bättre svara mot människors behov och önskemål idag och imorgon. Samtidigt måste vi vara vaksamma och värna om den kärna som utgör vårt existensberättigande.

Regeringskansliet har bland annat gett stöd till KIM-projektet⁴ som under år 2013 arbetat för att inspirera lokala aktörer till kommunalt och ideellt medskapande i välfärden. Regeringskansliet ska också ta ställning till flera aktuella utredningar som bland annat behandlar idéburna aktörers förutsättningar för att utföra uppdrag inom välfärden.⁵ Stefan Holmgren på Utbildningsdepartementet beskriver hur man arbetar vidare med förslagen från utredningen *Goda affärer – en strategi för hållbar offentlig upphandling* (SOU 2013:12):

- Betänkandet har remissbehandlats och bereds nu i Regeringskansliet. En hel del åtgärder aviserades redan i budgetpropositionen för 2014. Bland annat att Konkurrensverket ska få ansvaret för det samlade upphandlingsstödet i juli 2014. Regeringen har för avsikt att tillsätta resurser när det gäller rättspraxis, effektiv upphandling och kontinuerlig uppföljning.

MÖTE 3 Tema: Dialog och jämbördighet

Dialog och jämbördighet var föremål för samtalet under Partsgemensamt forums tredje möte. Parterna diskuterade vad dialog och jämbördiga möten innebär i praktiken och hur dialogen mellan det offentliga och det civila samhället kan utvecklas. Diskussionen berörde olika typer av dialogprocesser mellan civilsamhällets organisationer och offentlig sektor, till exempel samråd inom ramen för den nationella minoritetspolitiken, den regionala kultursamverkansmodellen och överenskommelser på olika områden. Av naturliga skäl kom samtalet till stor del också att bygga på erfarenheter från Partsgemensamt forum. Längre fram i skriften går det att läsa mer om hur representanterna ser på Partsgemensamt forums egen utveckling.

Utvecklingsområden

Den offentliga sektorn har av naturliga skäl ett stort inflytande över organisationerna inom civilsamhället. För att kunna föra en jämbördig och konstruktiv dialog som driver politiken för

det civila samhället framåt, behöver parterna fundera över dialogens förutsättningar. Samlade erfarenheter från olika dialogmöten och samråd visar att det går att utveckla mötesformer och höja dialogens kvalitet på flera sätt. Ett problem som organisationerna upplever är att olika departement och myndigheter hanterar dialogprocesser på mycket olika sätt. På flera områden kan det finnas behov av att samtalsparterna utvärderar sina möten och funderar över vilken grad av jämbördighet och inflytande som har uppnåtts? Viktiga frågor att ta ställning till är vem som har makt att sätta agendan, hur representationen från parterna och mandatet ser ut samt vilka resurser som parterna har till förfogande. Andra viktiga aspekter är organisationernas möjlighet till reellt inflytande och att man kan se ett resultat av samtalet. Att se till att parterna får en bra återkoppling efter genomförda samråd ansågs vara ett särskilt prioriterat område att arbeta vidare med.

Förslag och idéer om förbättringar

Det här kan politiken arbeta vidare med:

- För organisationerna är det viktigt att träffa representanter från den politiska nivån som har ansvaret för att politiken också genomförs och att mötet ger möjlighet till reellt inflytande.
- Organisationerna kan ha väldigt olika förutsättningar för att medverka i ett samråd. Många har knappa resurser samtidigt som de kan uppleva att det finns förväntningar på att de ska kunna delta kontinuerligt och i flera sammanhang. Därför är det viktigt att offentliga aktörer accepterar att en organisation tackar nej, utan att det uppfattas som ett tecken på ointresse.
- Myndigheter bör i vissa fall överväga att arvodera inbjudna organisationer från det civila samhället. Det kan ha en stor betydelse för att skapa mer likvärdiga förutsättningar för att delta i dialoginriktade forum.
- I en dialog mellan olika parter behöver det finnas utrymme för konflikt och oliktankande. Organisationerna ska kunna vara en självständig röst och inte känna att de behöver vara följsamma gentemot den offentliga parten.
- Det är viktigt att den offentliga parten återkopplar till det civila samhällets organisationer om hur deras synpunkter har tagits om hand. Om engagemanget ska hållas vid liv behöver man se att dialogen ger resultat.

Det här kan civilsamhällets

organisationer arbeta vidare med:

- Vid uppvaktningar av exempelvis statsråd och beslutsfattare vinner organisationer mycket på att vara väl förberedda och ha ett tydligt fokus på sakfrågan. Organisationerna ska kunna lita på att de som uppvaktas har kunskaper om organisationen och bakgrunden och använda tiden till de specifika frågor som de vill diskutera.
- För att kunna delta i en dialog som handlar om de generella villkoren för civilsamhället krävs att organisationerna lyfter blicken och ser bortom den egna organisationens intressefrågor.

Det här är ett gemensamt ansvar:

- För att skapa en jämbördig dialog behöver båda parter ta initiativ och ha inflytande över agendan.
- För att åstadkomma samstämmiga och rimliga förväntningar om vilket resultat som ska uppnås är det viktigt att tydliggöra syftet med dialogen samt respektive parts handlingsutrymme.
- Grundliga förberedelser, förankring och informationsdelning innan mötet underlättar en jämbördig dialog. Det ger alla möjlighet att bidra och signalerar att motparten är viktig.

Vad är på gång?

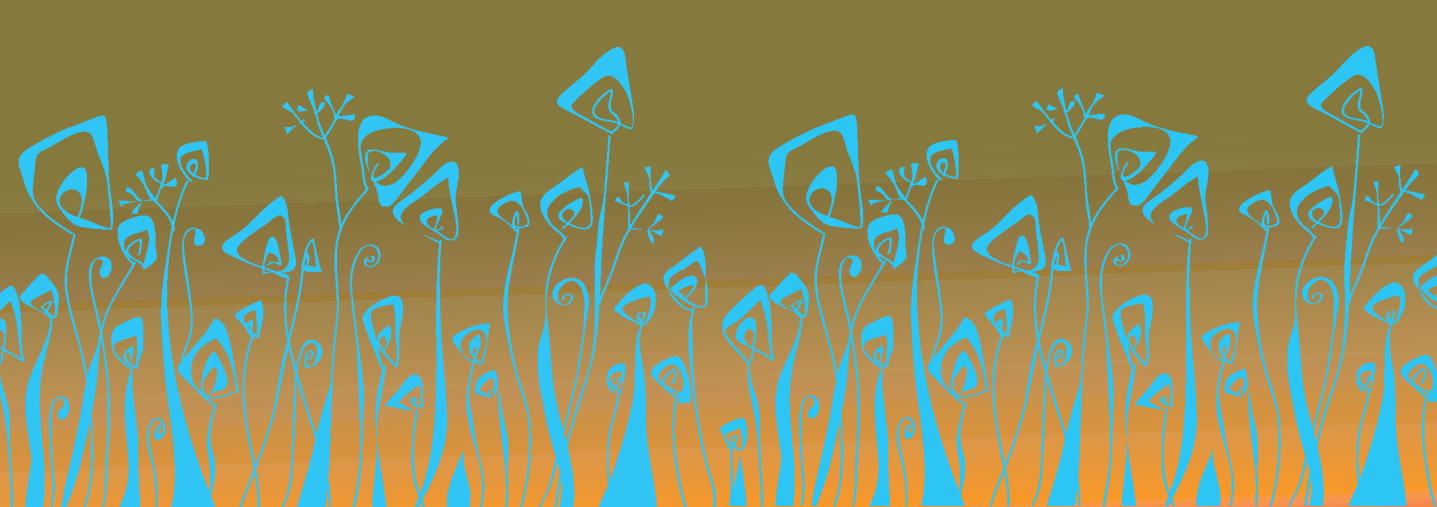
Under mötet om dialog och jämbördighet blev det tydligt hur värdefullt det är att faktiskt prata om själva dialogformerna – att parterna tillsammans reflekterar över hur deras dialog fungerar och vad som gör den bättre. Det gavs också flera exempel på insatser för att förbättra förutsättningarna för dialog mellan det offentliga och civilsamhället. Regeringskansliet berättade att det allt oftare skrivs in i uppdrag till myndigheter eller i utredningsdirektiv att de ska samråda med civilsamhället. Regeringskansliet har också tagit fram en skriftlig handledning för samråd med civilsamhället. Den kan användas av departementen, men även av andra myndigheter. Tre statssekreterare har också träffat femton myndighetschefer. De har bland annat diskuterat samråd och dialog. Samtalet tog sin utgångspunkt i de sex principerna som är bärande för politiken för det civila samhället och i de så kallade överenskommelseprocesserna.⁶

– Mötet syfte var att regeringen skulle få en bild av hur myndigheterna arbetar med det civila sam-

hället och visa prov på att de finns en politisk vilja att stärka villkoren för idéburna organisationer. Det gav också myndigheterna en möjlighet att ta del av varandras erfarenheter, säger Maria Nilson, representant från Utbildningsdepartementet.

Även inom civilsamhället pågår dialogen om politiken för det civila samhället på fler arenor än i Partsgemensamt forum. Genom frukostmöten, seminarier, utbildningar och olika typer av arrangemang möts organisationerna över sektorsgränserna. Exempelvis anordnade organisationen Civos (Civilsamhällets organisationer i samverkan) ett frukostseminarium i höstas med temat *Hur ser civilsamhällets egen politik ut?* Flera av Partsgemensamt forums deltagare fanns på plats och diskuterade med andra organisationer. En erfarenhet är att sådana möten mellan organisationer kan vara viktiga som förberedelser inför partsammansatta möten med det offentliga:

– Intressanta samtal om politik uppstår många gånger i oväntade möten med organisationer utanför din egen sektor, säger Anna-Karin Andersson på organisationen Ideell Kulturallians.

MÖTE 4 Tema: Civilsamhällets kunskap

Redan under 2012 talade Partsgemensamt forum om den samlade kunskapen om civilsamhället och om de kunskapsluckor som finns. Båda parter såg behov av forskning, förbättrad statistik och ökad kunskap hos beslutsfattare och myndigheter. På ett möte under 2013 valde forumet att fokusera på den kompetens som finns inom civilsamhällets organisationer. Diskussionerna handlade om hur organisationerna förmedlar kunskap till offentlig sektor och om samarbeten där båda parter resurser kan tas tillvara för att uppnå en större nytta. De exempel som organisationer gav på civilsamhällets kunskaper illustrerade väl hur mångfacetterat det civila samhället är och hur många möjliga ytor för samarbete med offentliga verksamheter som finns. Allt från att utbilda förskolebarn i säkerhet till att utveckla metoder mot näthat eller skapa digitala mötesplatser på landsbygden.

Utvecklingsområden

Inom civilsamhället utvecklar människor som är intresserade av samma frågor en gemensam kunskap på de områden som de är engagerade i. Även om det finns många goda exempel på samverkan mellan det offentliga och civilsamhällets organisationer skulle kunskapen kunna tas tillvara bättre i samhället än idag. Både vid politiska beslutsprocesser och genom samarbete kring allmännyttiga verksamheter. Det verkar dock finnas hinder för att få till stånd samarbete. Det gäller både i det inledande stadiet när verksamhetsidéer tar form och senare när insatserna ska genomföras. Ofta tycks hindren handla om en bristande matchning: att offentliga och ideella aktörer som arbetar inom samma fält har svårt att finna varandra. Organisationer kan ha svårt att ge sig tillkänna eller beskriva sin verksamhet och kompetens på ett sätt som väcker intresset hos myndigheter och offentliga verksamheter. Tjänstemännen å sin sida kan tänkas sakna incitament att efterfråga civilsamhällets resurser eller kunskaper om vad de gör. Eller så kan samverkan hämmas av att relationen inte upplevs vara jämbördig, genom att det civila samhällets självständiga roll inte erkänns fullt ut.

Förslag och idéer om förbättringar

Det här kan politiken arbeta vidare med:

- Kommuner som planerar en ny verksamhet behöver bli bättre på att inventera vad som redan görs innan de påbörjar nytt arbete. Ibland gör redan civilsamhället något på samma område.

- Istället för att bara köpa en tjänst från en organisation eller ge projektmedel för verksamheter som är definierade i förväg bör det offentliga visa större hänsyn för organisationernas självständighet och respekt för deras kunskaper. En väg vore att föra dialog med organisationerna om målet med verksamheten och om eventuella gemensamma intressen. På så sätt inventeras båda parter kompetenser och grunden för ett bra samarbete läggs.

- Den offentliga sektorn bör visa intresse för organisationer som bedriver forskning eller forskningsnära studier och uppmuntra civilsamhället att ta fram sådan kunskap.

- Offentlig sektor bör arbeta för långsiktighet för att undvika att samarbete blir en fråga om tillfälliga projekt. Om den kunskap som utvecklas i ett projekt ska få genomslag, behövs tid och resurser för implementering, utvärdering och utveckling av samarbetet.

Det här kan civilsamhällets organisationer arbeta vidare med:

- Organisationer behöver bli bättre på att identifiera sin kunskap, särart och kompetens och kommunicera den till offentliga aktörer så att de når fram. Det kan vara svårt för verksamma inom offentlig sektor att hitta rätt samarbetspartners om organisationerna inte talar om vilka de är.

- Genom att ta reda på mer om myndigheternas verksamheter, behov och processer ökar förutsättningarna för att civilsamhället ska kunna möta olika offentliga aktörer och matcha dem.

- Civilsamhällets organisationer kan bli bättre på att samarbeta sinsemellan. De kan utveckla en gemensam kunskap och lära av varandra.

Det här är ett gemensamt ansvar:

- Det civila samhällets organisationer och staten kan arbeta gemensamt för att politiken för det civila samhället och de sex vägledande principerna integreras i alla politikområden och inte begränsas till vissa samhällsområden som sociala- eller välfärdsfrågor. Det är en stor utmaning att se till att politikens tvärsektorieella karaktär får bättre genomslag.

- Parterna behöver utveckla bättre rutiner för överenskommelser och långsiktigt arbete, till exempel med hjälp av mätmetoder för att följa upp arbetet. Allt för ofta faller samarbetet när den praktiska verksamheten väl är tänkt att påbörjas på riktigt.

- Regionala och lokala överenskommelser skulle i högre utsträckning än idag kunna utnyttjas som en plattform för nya konkreta samarbeten och partnerskap mellan civilsamhället och kommuner samt landsting eller regioner.

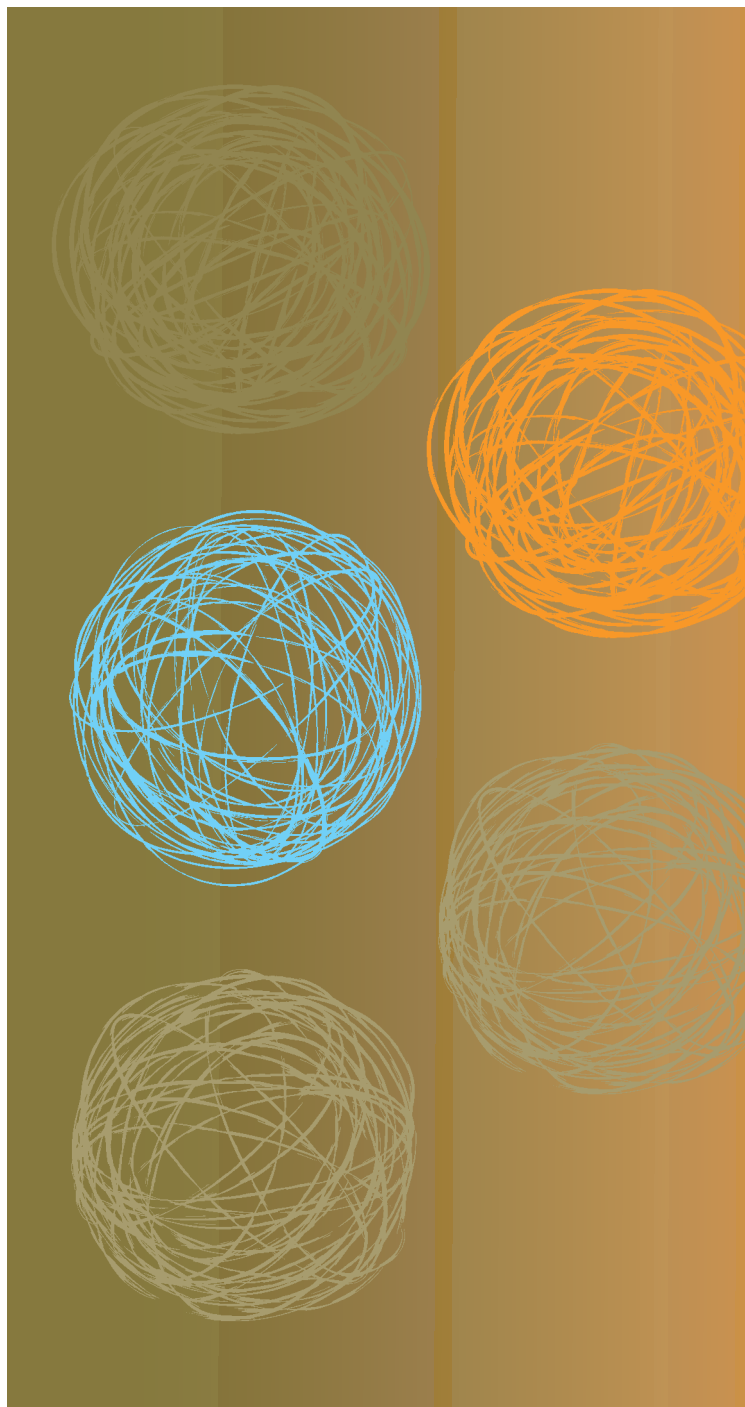
Vad är på gång?

Under mötet om kunskap gavs mängder av exempel på samverkan som sker mellan det civila samhället och den offentliga sektorn. Exempelen illustrerade också hur kunskap från organisationer kan bli värdefull för myndigheter och andra offentliga aktörer. I dag finns allt från olika energiomställningsprojekt på landsbygden där kommuner och byalag samarbetar till utbildningar om asyl och religion för personal på Migrationsverket. Regeringens bild är att samverkan mellan myndigheter och civilsamhällets organisationer är vanligt:

– Samverkan mellan myndigheter och civila samhället är viktigt. Det är också vanligare än den gängse bilden ger uttryck för. Många organisationer i det civila samhället har samverkat och bidragit med kunskap till den offentliga sektorn under en mycket lång tid, säger Emy Widén på Kulturdepartementet.

Organisationer inom det civila samhället har startat föregångare till verksamheter som sedan blivit standard inom våra välfärdssystem, till exempel bibliotek eller förskolor. Andra organisationer har kunskap som det offentliga mer nyligen insett att de kan hämta från civilsamhället. Det gäller till exempel teknisk kunskap:

– Min organisation Sverok är expert på frågor som rör nätet, digitalisering och att förenkla och utveckla demokratiska och administrativa processer. Därför är det väldigt roligt när myndigheter hör av sig till oss för att få input på hur deras system kan förenklas. När vi drar igång projekt tänker vi mycket på hur den kunskap som vi tar fram kan användas av andra. Det gäller myndigheter såväl som ideella organisationer, säger Rebecka Prentell på Sverok, som är Sveriges största ungdomsförbund med spelföreningar över hela landet.

Forumets utveckling

En slutsats efter några år med Partsgemensamt forum är att det tar tid att skapa bra dialogformer, bygga förtroende och få förståelse för varandra. Flertalet av representanterna i forumet anser att dialogmötena utvecklats positivt under året. Syftet med dialogen har blivit tydligare och det finns en större förståelse för varandras roller till exempel. Det gör att förväntningarna på mötena ligger mer i linje med hur Partsgemensamt forum är tänkt att fungera. Det visar att utvecklingen har gått i rätt riktning sedan 2012 när flera deltagare efterlyste en mer ömsesidig dialog och ett tydligare syfte.

Arbetsformer och agenda

En utgångspunkt i politiken för det civila samhället är att dialogen i Partsgemensamt forum ska föras utifrån konkreta frågor efter förslag från båda parter. Partsgemensamt forum 2012 såg ett behov av ännu mer konkreta samtal. Man behöver diskutera lösningar på problem som påpekats. Ett sätt att nå målet var att bilda partsgemensamma arbetsgrupper som förbereder forumets olika temadialoger. I en mindre grupp är det lättare att mejsla fram de skarpa frågorna och alla får ett ansvar för agendan. Det finns dock mer att göra för att öka allas delaktighet och förbättra förberedelserna inför mötena.

Efter 2012 fanns det önskemål om att en av forumets tänkta uppgifter, att diskutera uppföljningen av politiken för det civila samhället, skulle få mer utrymme. Under 2013 har parterna därför haft forskningsresultat eller olika uppföljningar av politiken för det civila samhället som underlag för samtalen. Exempelvis presenterades resultat

ur en rapport från regeringens Framtidskommission,⁷ som handlade om delaktighet i samhället, på det första mötet. Ungdomsstyrelsen presenterade myndighetens uppföljning där ideella organisationers gav sin syn på sina förutsättningar att verka.⁸ Vid ett flertal tillfällen har Regeringskansliet också presenterat resultat från en enkätuppföljning av departementens arbete med det civila samhället. I den följs politiken upp utifrån de sex principerna för uppföljning som antagits inom politiken för det civila samhället.

Representationen i forumet

Från Regeringskansliet har företrädare från tre olika departement varit utsedda, vilket ses som positivt av civilsamhällets representanter. Dock önskar de ett större deltagande även från andra departement, åtminstone när det gäller frågor som berör deras sakområden, samt en högre närvaro från den politiska nivån i regeringen.

Representationen från civilsamhällets organisationer är en central fråga för Partsgemensamt forum, eftersom avsikten är att forumet ska återspegla den ideella sektorns mångfald. Under året har forumet haft en bredd av nationella organisationer och samarbetsorgan med olika inriktning och arbetssätt. Ett viktigt steg sedan år 2012 är att processen för urval har ändrats för att stärka jämbördigheten mellan parterna i forumet. Forumet har beslutat om en modell där det är det civila samhällets organisationer som ansvarar för nomineringsprocessen medan en urvalskommitté med representanter både från Ungdomsstyrelsen och från det civila samhället föreslår vilka organisationer som ska utses. Precis som tidigare år är det Ungdomsstyrelsens generaldirektör som sedan fattar det formella beslutet.

Dialogens resultat

En erfarenhet från år 2012 är att resultaten av dialogen i Partsgemensamt forum behöver synliggöras och tydligare kopplas till politikens genomförande. Under 2013 har parterna fått mer tid för att återrapportera till exempel på möten. Återrapporteringen kan till exempel handla om hur tidigare synpunkter har tagits emot, hur frågor har följts upp eller om olika initiativ på området.

Representanter från civilsamhället i forumet ser en klar förbättring men framhåller vikten av att få veta att något händer med förslagen som väckts i dialogen. De hoppas på att få se fler konkreta resultat av samtalen. Samtidigt ges uttryck för en medvetenhet om att Partsgemensamt forum bara är en av flera arenor där behoven måste lyftas och att förändring tar tid. För att följa upp mer genomgripande förändringar eller reformer krävs längre tidsintervall än de återkommande forummötena. Så här säger Christian Antoni Möllerop från RFSL:

– Det är svårt att säga någonting om effekterna av dialogen men det känns som att parterna har fått en större förståelse för varandras verklighet.

Positiva resultat av de här mötena har just beskrivits i termer av ett förbättrat samtalsklimat, bättre relationer, ökade kunskaper eller att parterna tillsammans lyckats sätta fingret på de mest angelägna utvecklingsområdena. Båda parter framhåller att lyhördheten ökat, likaså kunskaperna om varandras roller och verkligheter. Det är en utveckling som behöver fortsätta. Ett konkret resultat av dialogmötena har varit att organisationer som verkar inom olika samhällssektorer och som inte tidigare samarbetat, har hittat gemensamma frågor och tagit initiativ tillsammans utanför forumet.

En synpunkt från några av civilsamhällets organisationer är att det skulle behöva finnas liknande processer på andra nivåer, lokalt och regionalt. De behöver inte nödvändigtvis leda till överenskommelser mellan den offentliga sektorn och det civila samhället eller till åtaganden, vilket är avsikten vid flera så kallade överenskommelseprocesser runt om i landet. De partsgemensamma forumen skulle kunna bidra till att följa upp och utveckla relationerna mellan civilsamhället och politiken. Även regeringens företrädare ser fördelar med modellen:

– Formen som Partsgemensamt forum har är en förebild inom Regeringskansliet för hur dialogen mellan regeringen och det civila samhällets organisationer kan ske. Vi på Regeringskansliet har lärt oss mycket av dialogen, exempelvis hur otroligt olika förutsättningar och inriktning på verksamheter som det civila samhällets organisationer har, säger Marie Ericsson på Utbildningsdepartementet.

Dialog 2014

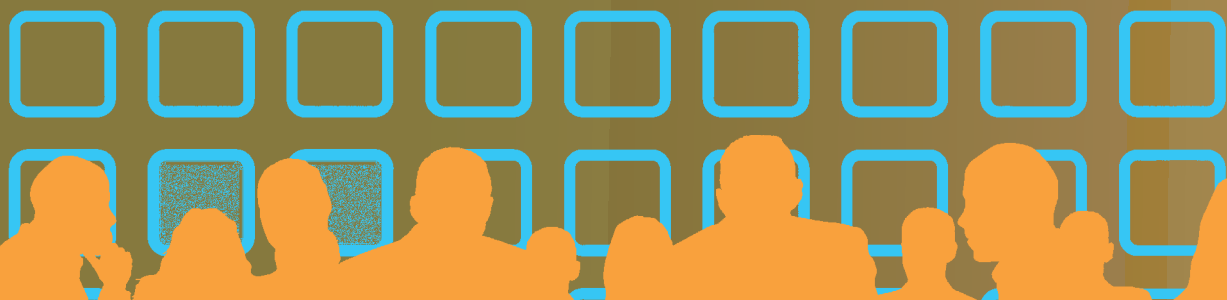
Året avslutades med att samtalen summerades. En slutsats var att vissa frågor behöver diskuteras vidare. Det gäller exempelvis:

- Hur organisationers administration påverkas av åtaganden i samband med offentliga uppdrag eller bidrag.
- Civilsamhällets roll som röstbärare och demokratiskt arbete inom organisationerna. Det kan bland annat handla om hur staten bör hantera organisationers olika demokratiska och organisatoriska former.
- Långsiktig finansiering för civilsamhällets organisationer.
- Arbete med normkritik, jämställdhet och antidiskriminering i det civila samhället.
- Ideella organisationer som arbetsgivare och hur ideella organisationer kan medverka vid arbetsmarknadsåtgärder.

- Hur politiken för det civila samhället kan följas upp på ett bättre sätt.

Det finns också frågor som ännu inte tagits upp i forumet och som flera menar är angelägna att ta upp. Det är till exempel:

- Ungas fritid och organisering. Bland annat eftersom regeringen arbetar med en ny ungdomspolitisk proposition som ska vara klar våren 2014.
- Frågor om det svenska civilsamhället på europeisk nivå. Hur påverkas det av EU:s strategi EU 2020? Hur fungerar EU:s strukturfondsmedel som resurs för det civila samhället?
- Civilsamhällets roll vid integrationsarbete.
- Civilsamhället i ett nordiskt perspektiv.

Fakta om Partsgemensamt forum 2013

Parterna

Organisationer från det civila samhället

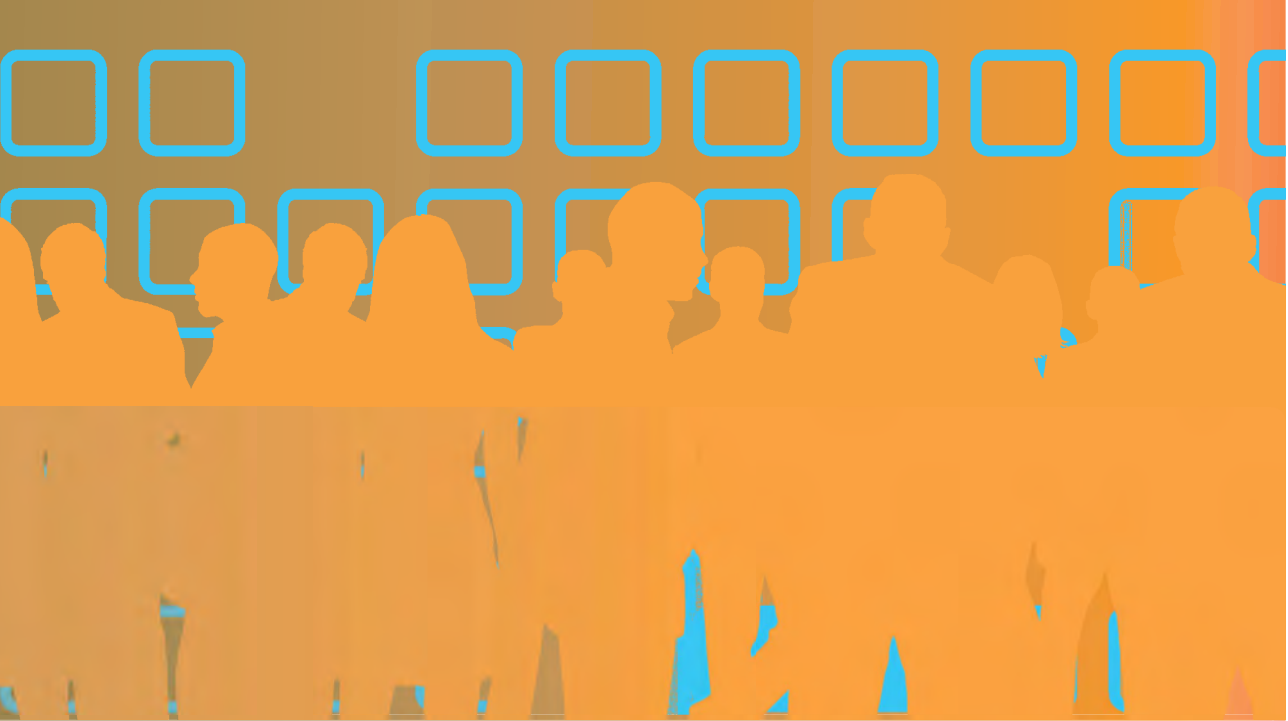
Centrum mot rasism, Civilförsvarsförbundet, Civos – civilsamhällets organisationer i samverkan, Forum Syd, Handikappförbunden, Hela Sverige ska leva, Hyresgästföreningen, Ideell Kulturrallians, RFSL (Riksförbundet för homosexuella, bisexuella och transpersoners rättigheter), Riksidrottsförbundet, Saco/Saco Studentråd, SISU Idrottsutbildarna, SOUL nationellt nätverk, Svenskt Friluftsliv, Sverigefinska Riksförbundet och Spelhobbyförbundet Sverok.

Regeringen

Regeringen representerades av tjänstemän från Utbildningsdepartementet, Kulturdepartementet och Näringsdepartementet.

Parterna har även bjudit in representanter för Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) att följa samtalen.

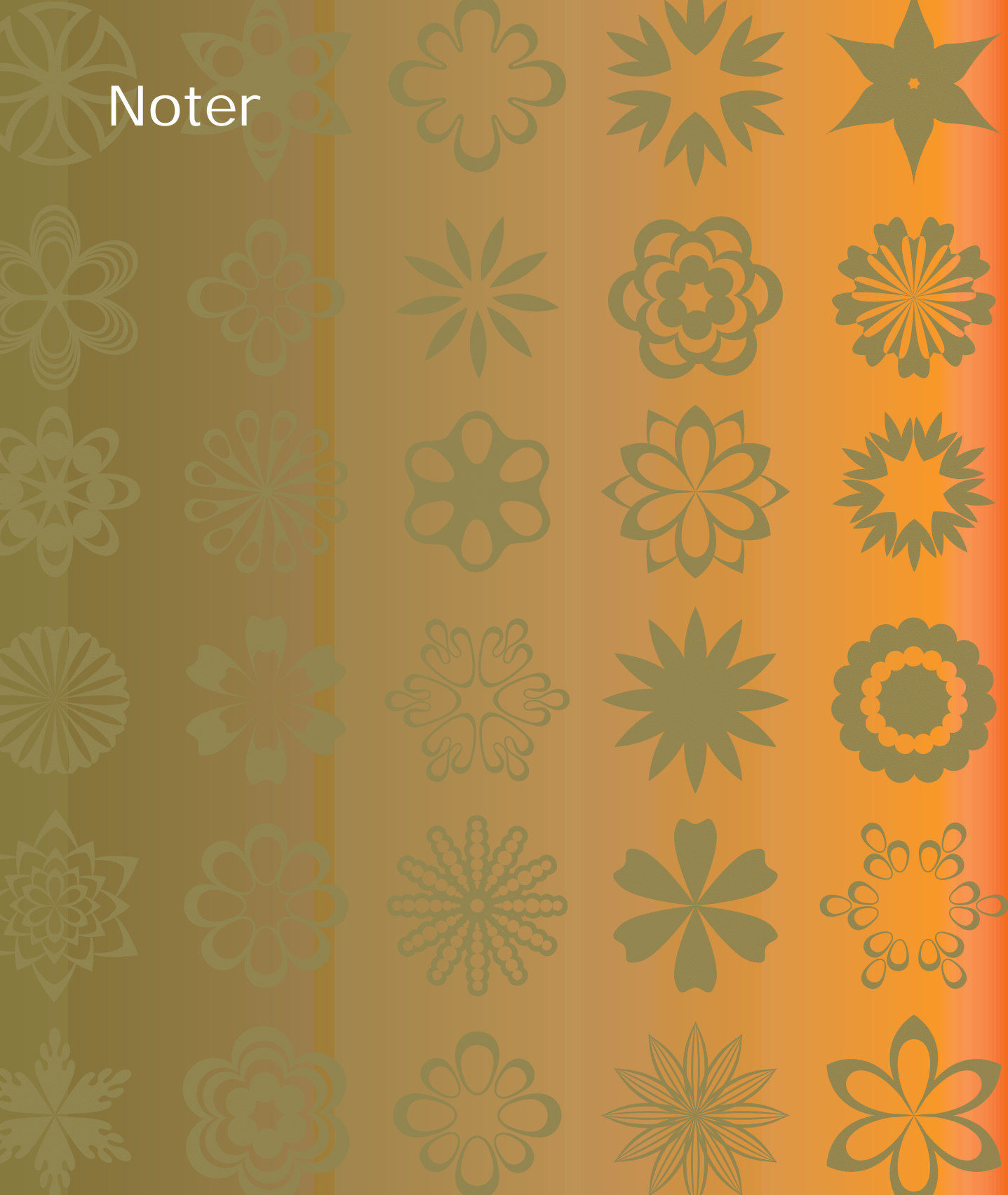

Partsgemensamt forums presidium

Forumet leddes under 2013 av ett presidium med en ordförande som valdes av det civila samhällets representanter och en vice ordförande som valdes av regeringens representanter.

Raymond Svensson från Civos var ordförande under 2013. Vice ordförande var Marie Ericsson från Utbildningsdepartementet. I presidiet ingick även Maria Sundbom Ressaissi, tjänsteman från Ungdomsstyrelsen. Ungdomsstyrelsen är den myndighet som har uppdraget att fungera som kansli för Partsgemensamt forum och att utse de organisationer från civilsamhället som representeras i forumet varje år.

Noter

Noter

---

¹ Det civila samhället definieras av regering och riksdag som en arena, skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet, där människor, grupper och organisationer agerar tillsammans för gemensamma intressen. Det kan vara allt från Rädda Barnen till en fotbollsförening eller kyrklig syjunta.

² En juridisk person är en sammanslutning som har egen rättskapacitet och som därmed till exempel kan ingå avtal, äga tillgångar och ha skulder.

³ En snabb slant är ett engångsbe-
lopp som kan sökas av en enskild person. Ansökningsprocessen är kort. Reglerna kan variera mellan olika kommuner men bidraget har i grunden skapats som ett redskap för unga som vill arrangera exempelvis idrotts- eller kulturevenemang på egen hand.

⁴ KIM-projektet som handlar om kommunalt och ideellt medskapande, drivs av organisationen Forum och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL).

⁵ Exempelvis *Goda affärer – en strategi för hållbar offentlig upphandling* (SOU 2013:12) och *Ågarprövning och mångfald vid offentligt finansierade välfärdstjänster* (Dir. 2012:131).

⁶ Överenskommelser om gemensamma spelregler och ömsesidiga åtaganden har gjorts mellan regeringen, organisationer inom det civila samhället samt Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) på det sociala området och på integrationsområdet. Se www.overenskommelsen.se.

⁷ Framtidskommissionen hade regeringens uppdrag att sätta fingret på samhällsutmaningar som Sverige står inför åren 2020–2050. Deras rapport heter *Delaktighet i framtiden – utmaningar för jämställdhet, demokrati och integration*. Framtidskommissionen (2013).

⁸ Rapporten heter *Dialog, självständighet och långsiktiga förutsättningar* (Ungdomsstyrelsen 2013). Den går att ladda ned på www.ungdomsstyrelsen.se

Partsgemensamt forum 2013

I Partsgemensamt forum diskuterar regeringen och ett antal ideella organisationer villkoren för det civila samhället. Under 2013 representerades det civila samhället av sexton organisationer och regeringen av företrädare från Utbildningsdepartementet, Kulturdepartementet och Näringsdepartementet. Avsikten med den här skriften är att synliggöra vilka frågor som diskuterats och vilka förslag till förändring som kommit fram. Skriften beskriver även forumets utveckling under året.

© Partsgemensamt forum 2014
ISBN: 978-91-85933-76-1

projektledare Maria Sundbom Ressaissi
redaktion Presidiet för Partsgemensamt forum 2013
text Lisa Magnusson och Maria Sundbom Ressaissi
språkgranskning Emma Welander
grafisk form Christián Serrano
tryck EO Grafiska

distribution Ungdomsstyrelsen,
Box 17801, 118 94 Stockholm
tfn 08-566 219 00, *fax* 08-566 219 98
e-post: info@ungdomsstyrelsen.se
webbplats: www.ungdomsstyrelsen.se

UNGDOMSSTYRELSEN
www.ungdomsstyrelsen.se

Ungdomsstyrelsen byter den 1 april 2014 namn till
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.